

N:o 4.

Ank. till Riksd. kansli den 7 febr. 1908 kl. 4 e. m.

Betänkande, i anledning af väckt motion om upphörande af nu gällande tullfrihet för varor, som införas för de kungl. hofvens räkning.

(1: A.a)

I en inom Andra Kammaren väckt, till bevillningsutskottet hänvisad motion, n:o 188, hemställes af herr *N. A. Nilsson* i Malmö jämte tio andra af kammarens ledamöter, att Riksdagen, med upphäfvande af den tullfrihet, som de kungl. hofven för närvarande åtnjuta, måtte besluta, att varor, som hädanefter för de kungl. hofvens räkning från utrikes ort införas, skola underkastas vanlig tullbehandling.

Till stöd för motionen anföres följande:

»De kungliga hof- och slottsstaterna sluta för innevarande år på en summa af 1,421,000 kronor, hvaraf 1,296,900 kronor gå till de kungl. hofven och 124,100 kronor till de kungl. slotten. I betraktande af vårt folks fåtalighet och armod är detta en ganska stor utgift. Men nämnda summa innefattar dock icke alla de ekonomiska förmåner, som det kungl. huset fått sig tillerkända. Utöfver det egentliga apanaget utbetalas årligen från riksgäldskontoret till Konungen ett belopp af 300,000 kronor enligt den uppgörelse, som år 1815 träffades mellan Rikets Ständer och kronprinsen Karl Johan i samband med Guadeloupe-affären, samt vidare 5 procent årlig ränta för det kapital af 150,000 kronor som 1779 års Riksdag anslog såsom hemgift åt dåvarande hertigen af Södermanland. Och dessutom åtnjuta konungaättens medlemmar *skattefrihet* och de kungliga hofven *tullfri import* i riket för eget behof.

*Motio-
närerna.*

Bih. till Riksd. Prot. 1908. 5 Saml. 1 Afd. 4 Häft. (N:is 4, 5.)

Vid en sammanräkning af dessa anslag och förmåner komma vi upp till en summa, som öfverstiger de 18 hundra tusen och som för länge sedan öfverstigit den rimliga gränsen.

Den skattefrihet, som den kungl. familjen åtnjuter, torde ursprungligen grunda sig på gammal sedvänja. I våra äldre bevillningsförordningar finnes härom ingenting nämnt. Först genom beslut af 1859—1860 års riksdag inrycktes i 1861 års bevillningsförordning den ännu gällande bestämmelsen om skattefrihet, så lydande: »Vidare äro från utgörande af inkomstbevillning frikallade — — b) medlem af konungaätten för af staten anvisadt anslag samt för inkomst af kapital». Då nämnda Riksdag behandlade ifrågavarande ärende, förklarade ledamoten af hedervärda bondeståndet Ola Jönsson, att han fann bestämmelsen alldeles öfverflödig; den kungliga skattefriheten vore så häfdvunnen, att den ej behöfde lagfästas. Härtill gemälde ledamoten Nils Larsson: »Det är visserligen sant, att medlem af kungl. familjen aldrig förr påförts dylik bevillning och momentet kunde alltså anses öfverflödigt, men jag hemställer dock, att det må kvarstå, helst därigenom blifvet tydligt, att befrielsen gäller endast statsanslagen och inkomsten af kapital, men icke inkomsten af egendomar, dem kungl. personer äga».

Hvad åter beträffar de kungl. hofvens tullfrihet, blef den år 1823 för första gången föremål för Riksdagens behandling. Denna resulterade i en underdånig hemställan om åvägabringande af vissa föreskrifter, hur det vid tullbehandlingen af de för hofvens räkning importerade varorna skulle förfaras. Och i öfverensstämmelse med detta riksdagsbeslut var det, som Kungl. Maj:t till generaltullstyrelsen aflät ett nådigt bref af den 2 december 1824, hvars ingress har denna lydelse: »Som i öfverensstämmelse med hvad Rikets Ständer, i sammanhang med deras vid sista riksdag vidtagna reglering af tullinkomsterna, hos oss i underdånighet hemställt och i likhet med hvad förr varit öfligt, varor, hvilka för vår hushållnings behof och för de öfriga kungl. hofven från utrikes orter införskrifvas, äro från och med nästa år från tull befriade, så hafva vi funnit godt i nåder förordna» etc. Den lagliga tillkomsten af den nu gällande tullfriheten har visserligen vid något tillfälle blifvit bestridd. Sälunda yrkade vid 1873 års riksdag en enskild motionär, att tullfriheten måtte upphävas, dels därför att den ansågs inbjuda till missbruk, dels och förnämligast därför att den förmenades ha tillkommit på ett mot konstitutionella former stridande sätt. Men med hänvisning till den nyss citerade ingressen af det nådiga brefvet ansåg 1873 års bevillningsutskott sig kunna fullständigt underkänna motionärens misstankar och påståenden beträffande sakens konstitutionella sida.

Enligt hvad man kan finna af bevillningsutskottets betänkande i ämnet vid 1823 års riksdag, då Rikets Ständer fattade nyss berörda beslut, innebar detsamma emellertid icke, att därigenom någon ny rättighet lämnades de kungl. personerna, utan afsågo ständerna endast åvägbringande af vissa föreskrifter rörande tillämpningen af den tullfrihet, som, i likhet med hvad förr varit öfligt, erkändes tillkomma de kungl. hofven.

Enligt uppgift i tidningspressen uppgick värdet af importen för de kungl. hofvens räkning år 1906 till en summa af 115,893 kronor. Bland de olika posterna märkas: vagnar till ett värde af 66,000 kronor, vin m. m. 13,294 kronor, pelsverk 2,289 kronor, porslin 1,650 kronor, arbetadt guld 3,600 kronor, silfverarbeten 6,270 kronor, förnicklade arbeten af järn och stål 1,720 kronor, snickeriarbeten 2,983 kronor, helsidenväfnader 950 kronor, linneväfnader 1,330 kronor, vattentäta mattor 1,103 kronor, fällade kläder af linne eller bomull 1,030 kronor, andra slags kläder 1,060 kronor, lefvande växter 613 kronor samt musikinstrument 1,200 kronor. Det belopp, som borde ha erlagts i tull för de år 1906 importerade varorna, uppgår i rundt tal till 24,000 kr.

De gällande bestämmelserna om skattefrihet och tullfrihet ha utan tvifvel för en äldre tids uppfattning tett sig fullt naturliga och riktiga. Skatter och tullar var någonting ondt, som ej skulle drabba härskaren och hans familj utan endast hans undersåtar. Men vår tids människor ha bildat sig en annan syn på tingen. De se i konungen statens främste ämbetsman, och de ha då svårt att finna något tillräckligt skäl, hvarför icke han i likhet med andra ämbetsmän och andra samhällsmedlemmar betalar skatt för sina inkomster och tull för de varor, han köper från utrikes ort.

Det har blifvit en grundsats bland oss, att svenska män böra gynna sitt eget lands tillverkningar. I all synnerhet då ett svenskt arbete erbjuder fullgod vara för rimligt pris, anses det för fosterlandsvännen mindre lämpligt att fylla sitt behof från utlandet. De siffror, som vi tillåtit oss anföra här ofvan beträffande importen för de kungl. hofvens räkning, gifva en antydning därom, att den patriotism, som utan tvifvel besjalar vår hofförvaltning, dock ej torde fara illa af det understöd, som skyldigheten att erlægga tullavgift kan skänka.

Vi tro också, att ett utsträckande af skattskyldigheten till att gälla äfven medlemmarna af konungaätten kräfvades af följdriktigheten. Är det egentligen rimligt, att då öfriga samhällsmedlemmar, som nått öfver existensminimum, hafva skyldighet att erlægga skatt, de kungliga personerna skola vara därifrån undantagna? Är det rimligt, att medlem-

marna af konungaätten, hvilka dock äro skyldiga att skatta för de fastigheter, som de personligen äga, icke äro underkastade samma förpliktelse beträffande sina kapitaltillgångar och sina inkomster af annan art?

Äfven för kungen, för fursten och prinsen torde det vara hälsosamt att känna något af de bördor, som tynga folket, och att dela dem. Äfven för regenten är erfarenhetens skola den bästa. För oss står det som ett önskemål att undanröja alla de bestämmelser, i följd af hvilka statens främste representant intager en undantagsställning, som i flera afseenden medför skadliga verkningar ej blott för samhället utan äfven för hans egen person. Ett steg mot detta mål är att borttaga den skatte- och tullfrihet, hvarom vi här talat. Och genom att upphäfva dessa privilegier skulle också Riksdagen bereda Konung Gustaf ett säkerligen välkommet tillfälle att på ännu ett nytt område förverkliga och följa sitt vackra valspråk: »Med folket för fosterlandet».

De yrkanden, som vi med anslutning till den förebragta motiveringen ärna göra, måste vi af hänsyn till § 55 mom. 3 i riksdagsordningen fördela på olika motioner.»

Utskottet.

Frågan om tullfrihet för varor, som från utlandet införas för de kungl. hofvens räkning, har, såvidt af utskottet kunnat utrönas, icke varit föremål för Riksdagens behandling förrän vid det af motionärerna omförmälda Rikets Ständers sammanträde år 1823. I ett vid denna riksdag af bevillningsutskottet samt allmänna besvärs- och ekonomiutskottet gemensamt afgifvet memorial öfverlämnades till ständernas pröfning ett af utskotten uppgjort förslag till underrättelser om hvad som borde iakttagas vid förtullningen af såväl inkommande som utgående varor. I § 10 af detta förslag förekomma bestämmelser om behandlingen af varor, som infördes för främmande makters beskickningar i Sverige, i hvilket afseende stadgas, att tull för sådana varor skulle uppdebiteras, men, sedan bevis aflämnats, att varorna mottagits af ägaren, afföras ur räkenskaperna. Därefter föreskrifves, att till vinnande af redighet och förekommande af missbruk borde på lika sätt förfaras med de utländska varor, som för Kungl. Maj:ts hof införskrefves. I ett senare under samma riksdag afgifvet utlåtande, som föranledts af åtskilliga vid ofvanberörda förslag gjorda anmärkningar, yttra utskotten, att de icke funne anledning till ändring i det föreslagna stadgandet, huru förfaras borde med varor, inkommande för de kungl. hofvens räkning, då förslaget innebure, att några hinder icke blifvit lagda i vägen för Kungl. Maj:t att efter godtfinnande införskrifva främmande varor, och endast afsåge att vinna redighet i räkenskaperna.

I ständernas sedermera aflåtna skrifvelse till Kungl. Maj:t angående den af stora sjötullen utgående bevillning samt andra därmed gemenskap ägande ärenden anföres, att berörda underrättelser om hvad som borde iakttagas vid förtullning af varor blifvit af ständerna granskade och jämkade enligt de åsikter, ständerna i allmänhet godkänt; och tillägga därefter ständerna, att dessa underrättelser, med visst angifvet undantag, »varda till Kungl. Maj:t i underdånighet öfverlämnade».

Af den behandling, denna fråga sålunda undergick vid 1823 års riksdag, framgår enligt utskottets mening oförtydligt — något som för öfrigt motionärerna ock medgifva — att rättighet till tullfrihet för införda varor sedan äldre tider tillkommit medlemmarne af konungahuset och att ständerna endast afsett att, med bekräftande af denna rättighet, framhålla önskvärdheten och behofvet af föreskrifter, hvarigenom möjlighet till missbruk uteslötes. Ordalagen i det af Kungl. Maj:t i anledning af ständernas skrifvelse aflåtna bref till generaltulldirektionen af den 2 december 1824, hvilket delvis återgifvits i motionen, gifva ock stöd åt detta antagande, då i brefvet säges, att varor, som införas för de kungl. hofvens räkning, äro i öfverensstämmelse med hvad Rikets Ständer hemställt och i likhet med hvad förr varit öfligt från och med år 1825 från tull befriade. Sagda bref innehåller vidare bestämmelser om förfaringssättet med dylika varor. Genom kungl. bref till generaltullstyrelsen af den 1 juni 1866 hafva nya bestämmelser i detta hänseende utfärdats, hvilka fortfarande äga tillämpning.

Vid 1873 års riksdag väcktes af enskild motionär det förslag, hvarom här ofvan i motionen närmare förmäles. I afgifvet betänkande anförde bevillningsutskottet, att utskottet icke ansåge några förändrade förhållanden hafva inträdt, som då mindre än förr skulle betinga fortvaron af en frihet från tullbeskattning, som det kungl. huset af ålder åtnjutit, samt hemställde, att motionen icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda. Denna utskottets hemställan blef ock af Riksdagen utan diskussion i någondera kammaren bifallen.

Med hvad ofvan anförts tror utskottet sig hafva ådagalagt, att den frihet från tullbeskattning, som tillkommer medlemmarne af det kungl. huset, varit gällande sedan mycket lång tid tillbaka. Den ökning i tullinkomsterna, som skulle tillföras statsverket genom bortfallandet af nämnda förmån, kan icke anses vara af någon synnerlig betydelse. Med hänsyn härtill och då hvad motionärerna i öfrigt anført synes utskottet icke vara af beskaffenhet att böra föranleda ändring i nämnda,

sedan lång tid tillbaka bestående och af föregående Riksdagar godkända förhållande, hemställer utskottet,

att förevarande motion om upphörande af nu gällande tullfrihet för varor, som införas för de kungl. hofvens räkning, icke måtte föranleda till någon Riksdagens åtgärd.

Stockholm den 6 februari 1908.

På bevillningsutskottets vägnar:

H. CAVALLI.

Reservat ion:

af herr *Branting*, som anfört:

»Motionärerna hafva gjort gällande principiella skäl hvarför de anse, att statens främste ämbetsman samt hans familj icke böra ställas olika mot alla andra svenska medborgare i förpliktelsen att betala tull för de varor, som inköpas från utlandet. Utskottet har häremot egentligen endast anfört, att de kungliga hofvens tullfrihet består sedan lång tid tillbaka och af föregående Riksdagar lämnats utan anmärkning. Med ett sådant argument kan hvarje ändring i bestående förhållanden tillbakavisas, äfven om dessa blifva i allt mindre grad stämmande med tidens allmänna uppfattning. Då jag för min del anser det vara principiellt riktigt, om denna kvarlefva från ett äldre åskådningssätt om monarkens ställning i statslifvet bortfaller och den lämpligaste tidpunkt för dylika förändringar torde vara vid ett tronskifte, har jag inom utskottet yrkat bifall till motionen.»
